

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvartum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput XI. Alex. III. (a) Archiepiscopo, Episcopis, Abbatibus, & aliis
Ecclesiarum Prælatiſ, & universo Clero per Angliam, & cismaritanam
terram illustris Regis Anglorum constitutiſ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74533)

vota migrare, eum Episcopus sub districtione anathematis compellere voluit, ut secundum quod juraverat, filiam præfati B. traduceret in uxorem, ipse ad audientiam nostram appellavit; & altera parte nuntium suum ad nos destinante, ipse nec venit, nec responsum aliquem pro se transmisit. Quia igitur prædicto G. periculosum est contra juramentum suum venire, f. t. per A. f. p. (d) m. quat. cum exinde fueris requisitus utramque partem ante tuam convocos præsentiam, & rationibus hinc inde plenius auditis, & cognitis, si tibi constiterit, quod præfatus G. præstito juramento firmasset, quod filiam memorati B. duceret in uxorem, cum moneas, & autoritate nostra districtè compellas, ut ipsam nisi rationabilis causa extiterit, in uxorem recipiat, & maritali affectione pertractet: si verò rationabilem causam prætere noluierit, eam cum omni diligentia & studio audias, & sine canonico, omni ap. cess. decidas. Cæterum si legitime monitus judicio tuo parere contempserit, eum & patrem, si fovere ipsum in sua malitia præsumpserit, excommunicationis vinculo astringas, & in tota terra ipsorum omnia divina, præter (e) baptismum parvulorum, & pœnitentias morientium prohibeas officia celebrari.

NOTÆ.

1. (a) *Pictaviensis.*] Ita etiam legitur in *l. collect. sub hoc tit. cap. 9.* & post Concil. Lateran. p. 6. capite 26. De Pictaviensi Ecclesia egi in *cap. 20. de rescriptis.*
2. (b) *Salvon.*] Non rectè Glossa marginalis, quam sequitur Cujac. hic, legit Sanctonen. De Sanctonenſi Ecclesia agemus in *cap. 33. de v. f.*
3. (c) *Promiserunt.*] Parentes posse pro filiis sponsalia contrahere, latè probabimus in *cap. 1. de desponsationibus.*
- (d) *Mandamus.*] Episcopo Pictaviensi, non Sanctonenſi, quia cum ab eo fuisset validè appellatum, non debebat causa illi iterum committi, juxta tradita in *cap. accepta, de appellat.*
- (e) *Baptisma.*] Quia tempore interdicti sacramenta baptismi, & pœnitentiæ administrari possunt, ut dicemus in *c. quod in te, de pœnit. & remiss.* Commentarium dedi supra in *cap. 2.*

CAPUT XI.

Alex. III. (a) *Archiepiscopo, Episcopis, Abbatibus, & aliis Ecclesiarum Prælatibus, & universo Clero per Angliam, & cismaritanam terram Illustris Regis Anglorum constitutis.*

Non est vobis, sicut arbitramur, incognitum, qualiter Illustris Rex (b) Anglorum pro (c) discordia, quæ inter ipsum & filios suos, peccatis exigentibus est aborta, uxores eorum detineat, pro quibus sibi restituendis (d) Rex Francorum, & generi sui preces sollicitas nobis porrexerunt. Nos itaque attendentes, justum & honestum esse ut viri suas petant uxores, & precibus eorum in omnibus, quæ à justitia non discordant, volentes prono animo acquiescere, præfatum Regem Anglorum studiosè satis & attentè monuimus, eique dedimus in mandatis, ut ad commonitionem Archiepiscopi Cant. & Episcopi Conventrensis, & Cant. Prioris, vel loco ejus Prioris de monte Eli, si ipse adesse non poterit, vel duorum ex his, si tres non potuerint interesse, uxores eorum infra xi. dies post literarum nostrarum susceptionem restituere non postponat; si verò eas post prædictum terminum viris suis non restituerit, Apostolica auctoritate præcipimus, ut tota provincia infra quam detinentur, & ad quam transferuntur, quamdiu ibi fuerint, donec viris suis non restituantur, ab omnibus divinis officiis, præter baptismum (e) parvulorum, & pœnitentias morientium cessent. Inde est quod universitati vestræ per A. f. p. m. quat. eundem Regem Anglorum ad eas restituendas sollicitè moneatis, & exhortationibus inducatis, proponentes ei quod non minùs expedit sibi eas restituere, quàm viris suis ipsas recipere: & si juxta mandatum & commonitionem filiis suis uxores suas infra terminum constitutum non restituerit, ex tunc in quacumque parte provinciarum vestrarum detinentur, vel transferuntur, donec ibi fuerint, nulla divina officia, præter baptismata parvulorum, & pœnitentias morientium celebretis, vel permittatis celebrari, omni ap. cess. scituri pro certo, quod si contra interdictum nostrum (quod non credimus) venire tentaverint, suæ temeritatis, & transgressionis poenam debitam auctore Domino reportabunt.

1. (a) **Anglia.]** Ita etiam legitur in 1. collect. sub hoc titul. cap. 13. Anglia primum dicta est Albion, seu Albania, ab albis rupibus quæ primùm illuc navigantibus apparent: postea dicta Britannia, à Britannis Galliam olim incolentibus. Est autem Anglia Oceani polygonia insula, ab omni continente per mare discretæ, & hodie in duo regna dividitur, nempe Anglicum & Scoticum, ut latius ipsius insulæ descriptionem adducentes tradunt post ejus nationis scriptores, videlicet Candenum, Bedam, & Polydorum Vergiliam, Petrus Gregor. hic, Carolus à Sancto Paulo in geograph. sacra, ubi refert Episcopos, & Archiepiscopos totius Angliæ. Huic etiam insulæ additur in hac epigraphæ terra cilmaritana, per quam Alex. III. intellexit Aquitaniam, Normanniam, Britanniam, quæ provinciæ tunc erant in ditione Anglorum.

2. (b) **Rex Anglorum.]** Henricus videlicet II. de quo egi in cap. ...

Ille habuit quatuor filios, quorum tres fuerunt Reges Angliæ, & quartus Dux Britannia; ac filias tres, quarum prima nupsit Regi Castellæ, secunda Duci Saxonie, tertia Regi Sicilia: & Bozius lib. 13. de signis Eccles. cap. 2. scribit quod Sanctus Bernardus, qui tunc vivebat, prædixit huic Regi, quod ob necem S. Thomæ Cantuar. ejus posterii semper inter se digladiarentur. Sed ex temporum serie eum refellit Richardus Smitheus in floribus Angliæ, lib. 4. sect. 1. qui potius hanc pœnam refert ad lævitiam Guillelmi I. proavi hujus Henrici, in populum Anglicanum, cujus posterii, tam ante, quam post hunc Henricum, perpetuè in se ipsos gravissimè lævierunt, & in generatione una delerum est nomen Guillelmi, partim filiis suis, partim ipsorum liberis masculis, aut submersis, aut occisis.

3. (c) **Discordia.]** Henricus enim tertius Rex Anglorum vivo patre appellatus, arma adversus patrem ope Ludovici VII. Francorum Regis, cujus filiam Margaretam ipse Henricus in uxorem duxerat; ob quam impietatem satis vehementer ipse arguitur à duobus Archiepiscopis, Rhotomag. & Cantuar. apud P. Blesensem epist. 33. & 47. & dum pater curabat iram filii sedare, vehementiorem reddebat. Leonora enim uxor Henrici II. ob ejus pellices furiis agitata, multis verborum contumeliis ita apud Richardum & Gaufridum filios de viro est conquesta, ut eos continuè societatem coire cum fratre Henrico, & ei in Aquitaniam auxilium ferre contra patrem compulerit; unde pater in vitas nurus suas, id est uxores Henrici, Richardi, & Gaufridi retinebat; quare Alexand. III. in præsentem jubet Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & aliis Prælatibus Angliæ, ut ipsum Regem moneant, quatenus filiorum uxores illis restituat, aliàs interdicto generali supponant universam Angliam. Narrant Guillelm. Neubr. Matthæus Paris. Polyd. Vergil. & ex eis Cujac. & Petr. Greg. hic.

(d) **Rex Francorum.]** Ludovicus VII. videlicet, Junius dictus.

(e) **Præter baptismum parvulorum & pœnitentias.]** Hæc exceptio in omni sententia interdicti, tam à jure, quam ab homine lata, procedit, cap. rex sponso, de sentent. excomm. cap. quod in te, de pœnit.

& remiss. ubi dicitur. Matthæus Paris. in Joanne Rege Angliæ, ubi: Cessavit in Angliâ omnia sacramenta præter confessionem & viaticum in ultima necessitate, & baptismum parvulorum. De hac censura aliqua adduxi in cap. 2. de his qua sunt à Prælatibus, cap. 5. de consuetudine.

COMMENTARIUM.

EX hoc textu sequens communiter deducitur assertio: Per censuram ecclesiasticam pater compellitur restituere filio suo uxorem quam injuste retinet. Quæ assertio probari potest per argumentum ex l. 1. §. finali, l. 2. ff. de liber. exhib. l. 3. junctâ l. ult. C. eodem titul. l. xv. tit. 11. C. de nuptiis, cap. accedent, ut lite contest. cap. 2. de his qui filios occid. eam illustrant Cujac. Canisius, & P. Greg. in præsentem, Lælius Mancin. lib. 1. de triplici juris collat. c. 5. Renat. Chopin. lib. 3. de Domino Regis, tit. 3. à n. 5. Rudolphus Forner. lib. 3. rer. quotid. c. 6.

Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita inlurgo: Inter patrem & filium existentem in ejus potestate nulla lis tractari potest, l. his nulla, 4. l. si à me 11. ff. de judiciis, l. nec cum filio 16. ff. de furi. l. actiones 7. ff. de arb. & obligat. l. cogit 16. §. si pater, ff. ad Trebel. Faber in jurispr. tit. 11. princ. 6. l. lat. 11. & titul. 8. princ. 7. l. 1. Bronchorst. cent. 1. assert. 71. Acacius de privileg. parent. privil. 5. per totum. Gentil. de bonis matern. cap. 26. Castillo de aliment. cap. 23. Sed filius familias, etsi uxorem ducat, adhuc filius manet, & in sacris paternis, l. inter 6. §. filius. l. marito 24. §. caterum, l. filium 37. ff. ad l. jul. de adult. l. 4. C. soluto matrimon. l. 1. 2. 3. C. de bonis qua lib. l. si uxorem 5. C. de condit. inseritis, l. filia 12. C. de collat. l. 1. §. ult. ff. de injuriis, l. sicut proponis 5. C. nuptiis, l. 3. l. nec inter 4. C. de donat. inter, l. sed interim 11. §. idem ait, ff. eod. l. 1. §. 1. ff. de lib. agnosce. l. eum qui 18. §. si nupta, ff. de injuriis. Unde pater habet in sua potestate filium, & nepotem ex eo, l. nunquam 4. ff. de his qui sunt sui, §. in instr. de patriâ potest. l. 1. tit. 17. part. 4. late probant Tiraquell. in legibus connub. lib. 1. à num. 1. Acacius de privil. parent. priv. 1. num. 17. Matienzo in l. 8. titul. 1. lib. 5. Recopil. Arniseus de jure connub. cap. 7. sect. 2. Igitur in præsentem casu etiam præterit uxorem nulla poterat dari lis inter patrem & filios. Deinde, nam jurisdictio ecclesiastica, & temporalis lege divinâ & positivâ distinctam habent cognitionem, cap. imperium, cap. quoniam 10. cap. duo sunt 96. dist. cap. soluta, de majorit. & obed. ubi probavi, & doctè fundat Petr. Marcha in concord. sacerdot. & imper. p. 1. ferè per tot. ideoque nisi ratione peccati inter laicos judex ecclesiasticus non cognoscit, cap. novit, ubi probavi, de judiciis. Igitur in præsentem casu Henricus Rex, non per Pontificem, sed per Imperatorem cogendus erat uxores filii suis restituere.

Adhuc tamen defendenda est præsentem assertio, cujus ratio provenit ex arctissima conjunctione maritali, conjugumque inseparabilitate omni jure statutâ: divino, juxta illud Matthæi cap. 19. Relinquet homo patrem suum & matrem suam, & adhærebit uxori suæ. Et lib. 3. Esdra, cap. 4. habetur: Homo patrem suum relinquit, qui enurrit illam, & suam regionem, & ad mulierem se conjungit. Et jure civili pater retinens filiam nuptam, tenetur interdicto de liber. exhib. l. 2. ff. de lib. exhib. l. miles 11. §. licet ff. ad l. jul. de adult. Paulus lib. 5. sentent. tit. 6. ait: Bene concordans matrimonium sepa-

4. Conclusio traditur & probatur.

5. Traditur dabitur ratio.

separari à Patre D. Pius prohibuit, l. ultima, C. de lib. exhibend. juncta emendatione Gothof. Et Imperator Dioclet. in l. si uxorita 11. C. de nupt. ait: Si uxorita detineatur uxor tua à parentibus suis, interpellatus Reſtor provincie amicis noster, exhibita muliere, voluntatem ejus ſequutus desiderio tuo nredebunt. Unde licet eodem jure repudium remittere ſponſo eſſet in poteſtate patris, l. in poteſtate 10. ff. de ſponſalibus, attamen nec filii emancipati divortium erat in arbitrio patris, l. cum hic ſtatui, 32. §. ſi ſocer, ff. de donat. inter, l. 8. C. de repudiis. Nec filia invita, etiam jubente patre divortium facere cogitur, niſi ex juſta cauſa. Unde elegantiffimi ſunt verſus Ennii:

*Injuriã abſte aſſicior indignã, pater:
Nam ſi improbum Creſpionem exiſtimaveras,
Cur huic me locabas nuptiis? Sive eſt probus,
Cur talem invitã cogis relinquere?*

Et ſimiliter Afranius in cœcedia quæ inſcribitur Divortium, ait: O dignum facinus! optimas, bene convenientes, concordēs cum viro, repente viduas facit ſtultitia Patris. Et ſimiliter apud Plautum in Stichō, filia ad patrem ſeſcit: *Aur olim, niſi tibi placebat, non datus oportuit; aut maxime non eſt æquus abſtineri, pater.* Facit textus in l. poſſeſſionum 11. C. commun. utriuſq. judicii; ubi docetur poſſeſſionum diſiſiones ita fieri debere, ut colonorum adſcriptitiæ conditiones, ſeu inquilinorum proximorum agnatio vel affinitas remaneat: *Quis enim, inquit Imperator, ſeruat liberos à parentibus, à fratribus ſorores, à viris conjuges ſeparari.* Unde qui precariò rogavit, ut ſibi in aliquo fundo morari liceat, ſupervacuò adjicit, *ſuisque*, ut l. penult. ff. de precar. quia cum uxore, liberis, & contubernaliſibus habitare licet, cum earum perſonarum ſeparatio in habitatione moleſta ſit, l. 1. & ſeq. l. plenum 12. §. 1. & §. ſi uſus, ff. de uſu & habit. l. quaſitum 12. §. uxores, ff. de fund. inſtr. l. uxorem 41. §. concubine, ff. de legat. 3. Viſtor Uticenſis lib. 1. de perſe. cut. Vandal. ut hæc ſcribit moris eſt barbaris, mariti ab uxoribus, liberi à parentibus ſeparantur. Forner. 3. rer. quot. c. 4. Hinc eſt, quod mancipia redhibentur propter mancipia morboſa, à quibus ægre diſcedunt, l. plerumque 35. ff. de adlit. edict. l. bi: *Plerumq. propter morboſa mancipia, etiam non morboſa redhibentur, ſi ſeparari non poſſunt ſine magno incommodo, vel ad pietatis rationem offeſam.* Quid enim ſi filio reſtento parentes redhibere maluerint, vel contra quod in fratribus, & in perſonas contubernio ſibi conjunctas obſervari oportet. Faciunt textus in cap. accedens 4. ut lite non conteſt. c. 2. de his qui filios occiderunt. Rectè ergo in præſenti caſu ne ſeparentur uxores à viris, jubet Alex. III. Henrico, qui eas retinebat, ut propriis maritis reſtituat. Nec propter bellum cum filiis inſitum retineri uxores à patre poterant, quia regula juris eſt in tit. 12.

lib. 4. Codic. Ne uxor pro marito; & in l. 2. eod. tit. ul. cavetur, ob maritorum culpam uxores inquietari. leges vetare: nec alieni criminis infortuntio adſtringi uxorem oportet, l. res uxoris 24. ff. de donat. inter, l. 1. C. ad l. ſul. de vi. Accedit ratio adducta à Paulo, dicto §. bene 15. ne bene concordantia matrimonia prætextu patriæ poteſtatis diſſolvantur, aut turbentur; quam rationem illuſtrant Briffonius lib. 2. de jure connub. pag. 290. in magnis, Mancinus de triplici juris col. lib. 1. cap. 5.

Nec obſtat dubitandi ratio ſuprà adducta, nam verum eſt, jure civili attento per matrimonium à filio, vel filia contractum non diſſolvi patriam poteſtatem, niſi cum matrimonium per coemptionem celebrabatur, & uxor in viri manum conveniebat; tunc enim per tale matrimonium ſolvebatur patria poteſtas, & uxor tranſibat in familiam mariti, eratque ei loco filie, & jura ſuitatis, conſanguinitatisque nanciſcebatur. Ulpianus in fragm. tuul. 22. §. ſui, & tit. 29. illuſtrant P. Gregor. lib. 9. ſyntag. cap. 5. num. 29. & lib. 11. cap. 4. num. 9. Tiraquel. in ll. conqub. l. 4. n. 5. & 6. Gaevara ad topica Cicer. §. 3. Atque ita in poteſtatem viri tranſibat, l. ſicut, ff. de operis libert. l. 1. C. de bon. qua. liber. l. 7. C. de nuptiis, l. ſi uxorem, C. de condit. inſert. l. 12. C. de collat. de qua poteſtate mariti in uxorem accipiendi, ſunt textus in l. nulla C. de ſuis & legit. l. 4. §. mulieris, de uſu & habit. Jure verò noſtro Regio abſolutè filius, & filia à patris poteſtate liberantur per matrimonium, acceptis Eccleſiæ benediſtionibus, l. 47. & 48. Tauri, l. 8. & 9. tit. 1. lib. 5. Recopil. ubi Azevedus & Matienzo; idemque ſervatur in Gallia, Italia, Germania, & regno Valentia, uti probat Franciſcus Leo tom. 1. deciſ. 55. Inde cum in præſenti ſpecie ſoluta eſſet per matrimonium patria poteſtas, rectè lis inter patrem & filios dari poterat. Alia adducit Caſtillo de alim. cap. 23. Accedit, namque ſicut filius poteſt. matrimonium invito patre contrahere, cap. ſufficiat 27. q. 2. cap. cum cauſa de raptor. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 1. probat Baſilius lib. 2. de matrim. c. 1. ita etiam patre invito uſum matrimonii habere poteſt, & cum uxore debet cohabitare. Nec obſtat altera difficultas; nam cum omnis cauſa matrimonialis judicio Eccleſiæ ſit dirimenda, cap. tuam 3. de ordine cognit. c. de prudentia, de donat. inter, etiam cum de ſpolio inter conjuges agitur, cap. 1. de ordine cognit. ideo in præſenti ſpecie judex eccleſiaſticus competens erat, etiam inter laicos, ut Henricus ac filii ejus erant. Accedit, quia cum Rex Angliæ non recognoſceret ſuperiorem in temporalibus, neceſſariò adeundus erat R. P. à quo cogereſtur uxores injuſtè detentas filiis reſtituere, juxta tradita in cap. novit, de judiciis.

8.
Diſſolvi-
tur dubi-
tandi ra-
tio.

CAPUT XII.

Idem Epifcopo Sanctæ (a) Agathæ.

PRæterea de muliere, quæ à viro impetitur, cujus conſanguineus cum ea ſe deliquiſſe proponit, ſed hoc publicè conſiteri recuſat propter metum & potentiam mulieris, providentiæ tuæ duximus reſpondendum, ut matrimonium ipſum fieri, niſi jurementum interveniſſet, diſtrictè prohibeas, ne deterius inde contingat.